

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi mikroyhdistysten tilinpidosta – yhteenveto 14.2.2023 Teams-kuulemisesta

OSALLISTUJAT: Juha Tuovinen/SM, Katja Hintikainen/Vihreät, Risto Kankaanpää/Vihreät, Teija Rehn/Finanssiala ry, Marika Bister-Sandström/Olympiakomitea, Patrik Metsätähti/SOSTE, Juska Kivioja/STTK, Petri Heikkinen/Olympiakomitea, Rainer Anttila/Olympiakomitea, Sari Korento/Kuntaliitto, Henni Axelin/OKM, Anna Manninen/Fennoa Oy, Mira Merikanto/Taloushallintoliitto, Tarja Eklöf/Helsingin kaupunki, Merja Perälä/Keskusta, Mia Keskinen/Verohallinto, Charlotta Langström/Verohallinto, Perttu Rönkkö/Verohallinto, Lauri Luukkonen/Verohallinto, Marian Jecu/VM, Antti-Pekka Leinonen/PRH, Markus Latvala/STEA, Maria Grundström/RKP, Juuso Aronmaa/Vasemmistoliitto, Mika Björklund/TEM, Timo Kaisanlahti/TEM, Juha Jokinen/OM, Jyrki Jauhainen/OM ja Markus Tervonen/OM

TILAISUUDEN AVAUS: Tilaisuuden avaukseksi kerrottiin asetusvalmistelun taustasta (mm. asetuksenantovaltuus 8.2. voimaan tullessa yhdistyslain muutoksessa ja tilinpitoa koskevaa sääntelyä sovelletaan tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen) ja jatkovalmistelua koskevista suunnitelmista (erit. lausuntokierros maaliskuussa ja asetus voimaan mahdollisimman hyvissä ajoin ennen soveltamisen alkamista).

ASETUKSEN ESITTELY: Keskustelun pohjaksi käytiin läpi asetusluonnos kohta kohdalta. Asetuksen tarkoituksena on tarjota KPL mukaista kahdenkertaista kirjanpitoa kevyempi ja myös käytännössä riittävän helppo keino helpotetun tilinpidon järjestämiseksi sääntelyn soveltamisalaan kuuluville (=avustukset ja muut tuotot tilikaudella ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella alle 30 000 € eikä yhdistys harjoita liiketoimintaa). Asetusluonnoksessa on otettu erikseen huomioon järjestää tilinpito ns. jäsenavoimena, jolloin vuosilaskelman sijasta voidaan laatia kevyempi vuosikoonti.

KOMMENTIT/KESKUSTELU: Useampi osallistuja (mm. Petri Heikkinen/Olympiakomitea, Mira Merikanto/Taloushallintoliitto, Patrik Metsätähti/SOSTE) kiinnitti huomiota asetusluonnoksen 4 §:n 2 momentin säännökseen yhdistyksen käteiskassan rahavarojen tallettamisesta pankin rahatilille viimeistään kahden viikon kuluessa tapahtumasta. Siitä huolimatta, että asetusluonnoksen lähtökohtana on varainkäytön ja –hankinnan perustuminen tilimaksuihin, pienen käteiskassan käyttäminen on kuultavien kommenttien perusteella varsin yleistä pienissä yhdistyksissä, joille velvollisuus tallentamiseen 2 viikon kuluessa voi käytännössä olla raskas. Tämän johdosta esitettiin huoli siitä, johtaisiko sääntely käteiskassan pohjalta harjoitettavan pienimuotoisen toiminnan lakkauttamiseen. Toisaalta pankkikonttoreiden ohella fyysinen peruspankkiasiointi onnistuu myös automaateilla, sekä kauppa-, kioski- ja huoltoasemaketjujen toimipisteissä (esim. käteistalletuksia on mahdollista tehdä erityisiin talletusautomaatteihin). Käteiskassan mahdollistamiseen liittyvät tarpeet otetaan huomioon ehdotuksen jatkovalmistelussa. Jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota myös tositteen merkitykseen käteisen käytön yhteydessä.

Osa kuultavista (mm. Heikkinen/Olympiakomitea, Juska Kivioja/STTK ja Teija Rehn/Finanssiala) kiinnitti huomiota siihen, että asetusluonnoksen 3 §:ssä mainittujen tahojen lisäksi viranomaiset, julkisten avustusten myöntäjät sekä yhdistyksen sopimuskumppanit (kuten luotonantaja, vakuutusyhtiö) voivat edellyttää asetuksessa tarkoitettua tilinpitoa pidemmälle menevää raportointia, kuten kahdenkertaista kirjanpitoa (osa esitti asetuksen nimenomaisen säännökseen täydentämistä tämän selventämiseksi). Toistaiseksi on epäselvää, missä määrin tilinpito täyttää mm. julkisten avustusten myöntämisen ja seurannan kriteerit – esitettiin, että nämä edellyttäisivät edelleen kahdenkertaista kirjanpitoa. Tällaisten vaatimusten todettiin rajoittavan tilinpidon laajaa käyttöönottoa.

Kuulemisessa tuotiin esille (mm. Merikanto/Taloushallintoliitto, Kaisanlahti/TEM) myös toive/tavoite siitä, että sääntely olisi mahdollisimman ymmärrettävää sen käyttäjille (esim. kysymys siitä, milloin kevyin mahdollinen jäsenavoimuuteen perustuva tilinpidon toteuttamistapa on sallittu). Tämän edistämiseksi jatkovalmistelussa tarkastellaan mahdollisuuksia terminologian selventämiseen/yksinkertaistamiseen. Sikäli kuin selventäminen ei ole kaikilta osin mahdollista varsinaisessa asetustekstissä, voidaan sääntelyn toteuttamisen helpottamiseksi laatia erilaisia ministeriöiden ja/tai sidosryhmien omia ohjeita ja täydentäviä malleja. Lisäksi esitettiin, että asetuksessa tarkoitetun vuosiselvityksen ja vuosikoontien malliaineisto voisi olennaisesti helpottaa mm. ohjelmistojen varautumista muutokseen.

Keskustelussa kysyttiin (Merikanto/Taloushallintoliitto), miten tilinpito on mahdollista perustaa tilimaksuihin, jos yhdistykselle ei saada avattua omaa pankkitiliä. Vastaukseksi esitettiin (Jyrki Jauhiainen/OM), että SM ja VM lupasivat viime syksynä aloittaa selvityksen sen varmistamiseksi, ettei kansallisesta riskiarviosta johdu käytännössä sellaisia liian pitkälle meneviä vaatimuksia pankeille, jotka korottavat pienten yhdistysten osalta pankkitilin avaamiseen liittyviä vaatimuksia ja/tai tilinhoitomaksuja. Lisäksi todettiin, että pankkitilien lisäksi käytössä voi olla myös muita palveluja (esim. Paypal). Luotonantajien osalta huomiota kiinnitettiin lakiin perustuvaan velvollisuuteen tuntea asiakas asiakassuhdetta perustettaessa ja sen aikana kaikkien oikeudellisten järjestelyjen osalta ja todettiin, että sitovaan EU-tason sääntelyyn perustuvat yhteisöasiakkaisiin liittyvät vaatimukset ovat olennaisesti raskaampia kuin kuluttaja-asiakkaiden vaatimukset (Finanssiala).

Lisäksi kysyttiin (Merikanto/Taloushallintoliitto), kelpaisiko asetusluonnoksen 9.1 §:n 4 kohdan vaatimuksen täyttämiseksi yhteisarvojen ja tapahtumien lukumäärän sijaan (kaikki) pankkitilin tiedot. Vastaukseksi esitettiin (Björklund/TEM), ettei tarkoituksena ainakaan ole ollut, että tapahtumien yhteen laskemisesta aiheutuisi olennaista lisävaivaa.

Useat osallistujat kommentoivat jäsenten maksuvelvollisuuteen liittyviä saamia. Ensinnäkin kysyttiin, mikä merkitys maksuperusteisen kirjanpidon kannalta on saamatta jääneille jäsenmaksuilla (Merikanto/Taloushallintoliitto). Tähän todettiin (Kaisanlahti/TEM), että ”loogisesta ristiriidasta” huolimatta on haluttu kiinnittää jonkinlaista huomiota todelliseen tilanteeseen jäsenmaksukertymän suhteen. Lisäksi mainittiin (Jauhiainen/OM), että jäsenten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi olisi hyödyllistä saada tilinpidon kautta jonkinlainen näkymä siihen, kohdellaanko jäseniä yhdenvertaisesti (pitää miettiä, onko jäsenmaksusaatavien kirjaamisen paikka ja muoto oikea). Jäsenmaksusaatavia koskeva informaatio todettiin hyödylliseksi myös sen arvioimiseksi, onko hallintoa hoidettu asianmukaisesti (Björklund/TEM).

Lisäksi esitettiin (Patrik Metsätähti/SOSTE), että yhdistyksen hallituksen jäsenille myönnettyjä lainoja koskeva vuosilaskelman liitetietovaatimus on ristiriidassa yhdistyslain hallituksen jäsenen esteellisyyttä koskevan säännöksen (”..ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen...”) kanssa. Toisaalta todettiin (Jauhiainen/OM), ettei yhdistyslaissa kaavamaisesti kielletä tällaisia lainoja (kysymys mm. siitä, minkälaisin ehdoin voidaan antaa), joita koskevien tietojen avoimuus voi toisaalta vähentää niihin liittyviä epäselvyyksiä/ongelmia. Yhdistyslain sääntelyn todettiin tältä osin olevan muuta yhteisölainsäädäntöä niukempaa.

Tilinpidon käyttöön otosta aiheutuva hyöty arvioitiin rajalliseksi sellaisille järjestötoimijoille, jotka ovat jo tottuneet KPL mukaiseen kahdenkertaiseen kirjanpitoon toiminnassaan (Juska Kivioja/STTK). Todettiin myös, että järjestöjen kannalta voi olla haasteellista, jos niiden jäsenkunnassa on sekä tilinpitoa että kirjanpitoa soveltavia yhdistyksiä. Yhdistyksen jäsenyyden todettiin olevan eräissä tapauksissa arkaluonteinen henkilötieto (esim. ammattiliittoon kuuluminen); toisaalta tätä koskeva tieto on jo yhdistyksen jäsenluetteloa koskevan sääntelyn perusteella jäsenavoimuuden piirissä (ts. tieto siitä, että jäsen on maksanut yhdistyksen kokouksen päättämän jäsenmaksun ei lisää jäsenyytietojen avoimuutta jäsenkunnan piirissä). Jäsenmaksuvelvollisuuden osalta erillinen kysymys on se, millä tarkkuudella

jäsenmaksurästejä koskevia tietoja voidaan luovuttaa yhdistyksen muille jäsenille. Kannatusta sai esitys siitä, että ”koontitaso” riittää yksittäisten jäsenten maksutietojen sijaan. Tältäkin osin tärkeänä pidettiin, että asetuksen lisäksi olisi saatavilla myös erityistä ohjeistusta esim. siitä, miten henkilötietosääntelyä sovelletaan erilaisiin jäsenavoimuuden toteutusvaihtoehtoihin.

Jatkovalmistelussa esitettiin arvioitavaksi, liittykö ”mikroyhdistys” –termiin sekaannuksen vaaraa muu kirjanpitolainsäädäntö (vrt. esim. KPL mukainen ”mikroyritys”, jota koskeva VNA 1753/2015 kattaa myös yhdistykset) huomioon ottaen sekä tulisiko asetusluonnoksen 9 §:n 1 mom. mukaisessa vuosikoonnissa ilmoittaa vastuuvollisista muitakin tietoja kuin nimi (Teija Rehn/Finanssiala).